

Cachin május 27-én, a következetes marxista baloldali fényes választási győzelmeinek másnapján, a következőket írta a l'Humanité hasábjain: „Viharos, zavaros és a mi számunkra veszélyes politikai szakaszba lépünk. Üdvözljük a sajnánamegyei választások kedvező eredményeit. De a fasiszták arra figyelmeztettek bennünket, hogy a komoly határozatokat nem az urnák előtt fogják meghozni.“ Tardieu nyílt fasiszta hitvallása, a jobb és baloldali arcvonalak készülődése egyre inkább amellet szólnak, hogy a „komoly határozatok“ meghozásának ideje nem várhat magára sokáig. (K. K.)

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A VILÁGGAZDASÁGI DEPRESSZIÓ JELLEMZÉSÉHEZ

A depresszió kibontakozása során felmerült sajátos tünetek kétségtelenné tették, hogy a normálistól eltérő válság után egy sajátos depresszióval állunk szemben. Az áruterelés általános válságának keretében jelentkező időszakos krízis mélypontjának túlhaladása nem vonható többé kétségbe. 1932 őszétől kezdve csaknem valamennyi kapitalista ország statisztikai adatai lassan emelkedő ipari termelésről számolnak be. Ez a növekedés egyes szakaszokon, különösen Angliában konjunktúrális méretűvé nőtte ki magát. Japán a háborús konjunktúra és a különösen alacsony bérek országának privilegizált külkereskedelmi helyzetét tükrözi vissza. A fejlett ipari országok közül csak Franciaországban nem érte még el a válság mélypontját.

Az itt következő kimutatás megközelítő képet nyújt erről a fejlődésről. Ha az 1928. év termelését 100-nak vesszük, akkor ez év júniusában a különböző tőkésországok ipari termelése következőképpen alakult: Lengyelország: 68, Csehszlovákia: 69, Hollandia: 69, Franciaország: 72, Belgium: 74, Egyesült Államok: 77, Ausztria: 79, Kanada: 85, Németország: 95, Spanyolország: 95, Olaszország: 102, Norvégia: 124, Románia: 130, Dánia: 130, Csille: 148, Japán: 159. A világ ipari termelése e 21 ország statisztikai adatai alapján az 1928-as színvonal 97,5 százalékát érte el, míg 1932-ben, a válság mélypontjának idején 79 százalékát tette ki. Mindvégig egészen különleges helyet foglal el Japán, ahol a háborús konjunktúra adta meg a hangot és a Szovjetunió, amely terfgazdálkodásával a kapitalista országokban dúló válság idején ipari termelését mintegy megháromszorozta.

A táblázatban feltüntetett számok azonban, különösen annak világstatisztikai összegezése alig mond valamit a sajátos válságot követő sajátos depressziót illetőleg. Mélyebben kell behatolnunk, abba a számszövegbe, amely az indexek alapját képezi. A gazdaságnyuította adatok statikus megrögzítése mögött fel kell fednünk azok dinamikáját, ha a depresszió további sorsára vonatkozólag érdemleges következtetéseket akarunk levonni. Különböző sajátosságoknak jövünk ilyképpen nyomára, amelyek a további kilátásokat illetőleg a kapitalista közgazdák értékelésével homlokegyenest ellenkező következtetésekhez vezetnek.

a) *A depresszió első sajátossága az, hogy az ipari termelés fokozatos emelkedésével a világkereskedelem nem szűnő hanyatlása áll szemben.*

1929-től kezdve a világkereskedelem aranyértékben 1930-ban 81, 1931-ben 58, 1932-ben 39, 1933-ban 35, 1934-ben 34 százalékra zsugorodott össze. 1935 első 6 hónapjában a világ összbevitelére további 1,5 száza-

lékkel hanyatlott, míg a kivitel a múlt év színvonalán tartotta magát. Ez azonban az év első hónapjainak átmeneti felélénkülésére vezethető vissza, amennyiben júniusban a világ bevétele 4, az összkivitel pedig 3 százalékos csökkenést mutat 1934 megfelelő hónapjával szemben. „Az államok csaknem lövészárkokkal védekeznek a bevittel szemben“ — mondja találóan a csehszlovák pénzügyminiszter. Az autarkias gazdaságpolitika következtében a világ külkereskedelmi forgalma egyre sorvad. Elsősorban az európai fejlett kapitalista országok külkereskedelme. 1932-ben Európa még 57.3 százalékkal részesedett a világkereskedelemben, 1933-ban 56.8, 1934-ben pedig már csak 55.6 százalékkal. Alig vonható kétségbe, hogy a nemzetközi áruforgalom lassu elhalása kizárja azt a reménykedést, mintha a depresszió után világméretűben konjunktúra következhetne.

b) *Második jellegzetes vonásként az ipari termelés növekedésének egyes országok szerinti egyenlőtlen megoszlását kell megemlítenünk.*

Fentebb közölt kimutatás szerint az ipari termelés növekedésének oroszánrészre az autarkias gazdálkodással iparfejlesztő politikát folytató agrárországokra esik. Japán és Anglia a szabályt megerősítő kivételeket képeznek. Az előbbi ipari termelésének görbáját a háborús gazdálkodás és a különösen alacsony munkabérek nyújtotta kedvező exportlehetőségek határozzák meg, amely tényezők természetesen nem tartanak örökké. Anglia ipari termelésének konjunkturális növekedése viszont gyarmatbirodalmi helyzetében találja magyarázatát, amely az ottavai konferencia után bizonyos fokig egyetlen gazdasági területté változott a külkereskedelem szempontjából. Ezt más országoknak nem áll módjukban lemásolni. A francia ipari termelés és külkereskedelem pl. állandóan hanyatló irányzatot mutat, bár kivételének 1933-ban 33 százaléka irányult saját gyarmatai felé, míg 1929-ben még csak 18.8 százaléka.

Ha a fentebb felsorolt 21 ország termelési adatait Anglia és Japán kikapcsolásával ebből a szempontból csoportosítjuk, a következő képet kapjuk: Franciaország, Csehszlovákia, Hollandia, Belgium, az Egyesült Államok, Németország meg Ausztria termelési indexének átlaga az 1928-as ipari termelés színvonalának 76.3 százaléka. Ezzel szemben Finnország, Magyarország, Svédország, Görögország, Norvégia, Románia, Dánia és Csile össztermelési indexe 120.2 százalékot ért el 1928 megfelelő hónapjának termeléséhez viszonyítva. Nagyon komoly tünet ez, mert azt jelenti, hogy a magas ipari fejlettségű országoknak reményük sem lehet arra, miszerint korábbi piacukat valamikor is visszaszereznék. Sőt, az autarkias gazdaságpolitika következtében iparosodó agrárországok egy részében fizetett olcsóbb munkabér az ipari elhelyezési területekért folytatott verseny kiéleződését jelenti és azok elvesztését fogja elkerülhetetlenül maga után vonni. Ugyanakkor, amikor 1935 első felében Európa részesedése az összkivitelben 4 százalékkal csökkent, Dél-Amerika részesedése 4, Ázsiáé pedig 2 százalékkal növekedett.

c) *Harmadik figyelemre méltó tény az, hogy az ipari termelés növekedése nem vonja maga után a munkanélküliség megfelelő csökkenését.*

A termelési technika tökéletesítése meg a „száraz racionalizálás“, a munkaerő termelékenységének és intenzitásának egyidejű fokozása növekedő termelés mellett sem föltételezi a foglalkoztatottak számának jelentős emelését. Magyarországon pl. 1934 májusában a Népszövetség kimutatása szerint 52.575 munkanélküli volt. Számuk a termelés egyidejű emelkedésével 1935 májusában 55.361-re emelkedett. Az Egyesült Államokban 1934 áprilisában 10 millió 905 ezer munkanélkülit számláltak, 1935 ugyanezen hónapjában már 11 és félmilliót. Az Egyesült Államok-

ban kifizetett munkabérek összege az American Iron & Steel Institute jelentése szerint 1934 májusában 51.9 milliárd dollárt tett ki, míg 1935 májusában már csak 46.5 milliárdot. Angliában 1934 júniusától 1935 júniusáig 2.097.251-ről 2.024.463-ra csökkent a munkanélküliek száma, holt az ipari termelés mintegy 6 százalékkal emelkedett. Széles munkanélküli tömegeket a termelés már egyáltalán nem képes felszívni. A foglalkoztatottak bére egyre csökken. Németországban pl. 1933 elejétől kezdve 1935 júniusáig a ipari termelés 82 százalékkal emelkedett, míg a bérek összege csupán 28 százalékkal. Ez a kettős körülmény ugyancsak oka annak, hogy a depresszió konjunktúrába átcsapni képtelen.

d) *Negyedik sajátos tünete a jelen depresszióknak a hadiipar feltűnő nagy részesevé az ipari termelés emelkedésében.*

Egy német statisztika szerint 1935-ben 30 milliárd márkára tehető a világ katonai kiadásainak összege. Ebből 10—15 milliárd jut az iparra. Ha már most az ipari termelést netto 275 milliárd márkára becsüljük, 3.6—5 százalék volna a háborús konjunktúra részesevé a depresszió létrehozásában. Mindenesetre ez is jelentős arány. Mégis, minden bizonnyal a valóság alatt marad A következő adatok kétségtelenné teszik ezt az állítást. Míg az acéltermelés világátlagban 1935 nyarán 8 százalékkal volt magasabb, mint az elmúlt év megfelelő időszakában, Olaszország acéltermelése 30, Németországé pedig 45 százalékkal emelkedett. A Nemzetközi Nickeltársaság elnökének (London) kijelentése szerint a világ nickelfogyasztása 1932-ben 49.5 millió, 1933-ban 77.6 millió, 1934-ben pedig már 102.8 millió font sterlingre rugott. Míg 1935 első szemeszterében a világ kőszéntermelése 3, a petróleumé 5, az acéltermelése 8, az öntöttvasé pedig 9 százalékkal emelkedett, addig az óné 14, a rézé pedig 17 százalékkal. A fegyverkezésnek tehát ennél jelentősebb szerepe volt a depresszió kiváltásánál, bár helytelen volna a termelés növekedését kizárólag erre a tényezőre visszavezetni.

Mind ezek a tünetek egyöntetűen amellett szólnak, hogy a termelés emelkedésének szigorúan megvont határai vannak. A depresszióknak konjunktúrába való átcsapása annak szűk alapjai folytán elképzelhetetlen. A depresszió kibontakozása, az autarkia és racionalizálás felépülő termelés minden százalékos növekedése saját bázisát emészti fel. Ujabb konjunktúra helyett, a világstatisztika tükrében, a most túlhaladott időszak krízisnél is mélyebb megromlóbb válság körvonalai bontakoznak ki.

(Pozsony)

Kovács Károly

A CÉL: A CIVILIZÁCIÓ... „Figyelmeztetni kell mindenkit, a bel-
földet és a külföldet egyaránt, hogy az olaszok nem azért fogják elfoglalni
Abesszíniát, mert a Negus fegyverkezik, hanem, mert Itália az egyetlen
ország, mely alkalmas az európai civilizáció fényét a legbarbárabb és leg-
elmaradottabb afrikai országban elárasztani.“ (Il Secolo Fascista.) — „Ar-
ról van szó, hogy meg kell vizsgálni teljes egészében egy afrikai ország
helyzetét, mely európai hatalmakkal szomszédos és primitív módon van or-
ganizálva, egy ország, mely még arra sem képes, hogy rendet tartson sa-
ját földjén és kihasználja természeti kincseit. Az ilyen föld nem élhet egy
olyan ország civilizációja nélkül, mely gazdag emberanyagban és munka-
képességben és képes arra, hogy a föld kiaknázzhatatlan kincseit felfedje és
értékesítse.“ (Le Relazioni Internazionali.)